

1 ศาสนาศาสด ชูคดี 2

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้น ม.6/..... เลขที่.....

ใบงาน ที่ ๒ เรื่อง ความสำคัญของ ศาสนาศาสด (Universalizing Religion)

คำชี้แจง / ให้ผู้เรียนบอกความหมายและหลักคำสอนของแต่ละศาสนาพอสังเขปดังนี้

๖.๒ แบ่งตามการได้รับความนับถือ

๑) ศาสนาที่ไม่มีผู้นับถือแล้ว (Dead Religions)

ปัจจุบันไม่มีผู้นับถือแล้ว เหลือแต่ชื่อในประวัติศาสตร์เท่านั้น นักการศึกษาศาสนาได้ประมวลไว้ ๑๒ ศาสนา คือ (๑) ในทวีปแอฟริกา ๑ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาของอียิปต์โบราณ (๒) ในทวีปอเมริกา มี ๒ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาของชาวเปรูโบราณ และศาสนาของชาวเม็กซิกันโบราณ (๓) ในทวีปเอเชีย มี ๕ ศาสนา ได้แก่ ศาสนามิถรา คือ ศาสนาที่นับถือพระอาทิตย์ของพวกเขา เปอร์เซีย ศาสนามนิกี (Manichaeism) ไม่ปรากฏว่าอยู่ในแถบใด ในทวีปยุโรป มี ๔ ศาสนา คือ ศาสนาของพวกกรีกโบราณ ศาสนาของพวกโรมันโบราณ ศาสนาของพวกติวตันยุคแรก และศาสนาของพวกสแกนดิเนเวีย (สวีเดน นอร์เวย์ และเดนมาร์ก)

6.2 ศาสนาที่ยังมีผู้นับถืออยู่

ปัจจุบัน นักวิชาการทางศาสนา ได้ประมวลไว้ ๑๒ ศาสนา คือ (๑) ศาสนาที่เกิดในเอเชียตะวันออก คือ จีน ญี่ปุ่น จำนวน ๓ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาเต๋า ศาสนาขงจื้อ และศาสนาชินโต (๒) ศาสนาที่เกิดในเอเชียใต้ คือ ฮินดู จำนวน ๔ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาเชน ศาสนาพุทธ และศาสนา ซิกข์ และ (๓) ศาสนาที่เกิดในเอเชียตะวันตก คือ ปาเลสไตน์ เปอร์เซีย และอาหรับ จำนวน ๕ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาโซโรอัสเตอร์ ศาสนายูดาย หรือยิว ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาบาไฮ

แบ่งตามลำดับวิวัฒนาการของศาสนา

๑) ศาสนาธรรมชาติ (Natural Religion)

ศาสนาที่นับถือธรรมชาติ มีความเชื่อว่าในธรรมชาติมีวิญญาณสิงอยู่ จึงแสดงความเคารพนับถือโดยการเซ่นสรวง สังเวย เป็นต้น การที่มนุษย์ได้เห็นปรากฏการณ์ต่างๆทางธรรมชาติได้อาความรู้สึกสามัญของมนุษย์เข้าไปจับจนทำให้เกิดความเชื่อว่ามีบุคคลผู้สร้างสรรพสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ และมีสิ่งเหนือธรรมชาติคอยควบคุมความเป็นไปของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ นับเป็นการแสดงออกในเชิงศาสนาในขั้นต้นของมนุษย์

๒) ศาสนาองค์กร (Organized Religion)

ศาสนาประเภทนี้เป็นศาสนาที่มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ มีการจัดรูปแบบมีการควบคุมเป็นระบบจนกระทั่งก่อตั้งในรูปสถาบันขึ้น อาจเรียกว่า ศาสนาทางสังคม (Associative Religion) ซึ่งมีการจัดระบบความเชื่อตอบสนองสังคม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมแก่สภาวะของแต่ละสังคมเป็นหลัก และก่อรูปเป็นสถาบันทางศาสนาขึ้น ทำให้ศาสนาประเภทนี้มีระบบและรูปแบบเฉพาะตัว มีความมั่นคงถาวรในสังคมสืบมา เช่น ศาสนายูดาย ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ เป็นต้น

2 ศาสนาศาสกาล ชุดที่ 2

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้น ม.6/..... เลขที่.....

๖.๔ แบ่งตามประเภทของผู้นับถือศาสนา

๑) ศาสนาเผ่า (Ethnic Religion)

ศาสนาเผ่า คือ ศาสนาที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนับถือเฉพาะในศาสนาที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น ศาสนาของคนโบราณหรือศาสนาของชนเผ่าต่างๆ นอกจากนี้ศาสนาใหญ่ๆ ของโลกบางศาสนาก็จัดอยู่ในศาสนาประเภทนี้เพราะมีการนับถือเฉพาะในชาติใดชาติหนึ่ง เช่น ศาสนาฮินดู นับถือกันเฉพาะในประเทศอินเดีย ศาสนาโซโรอัสเตอร์นับถือเฉพาะในหมู่ชนเผ่าเปอร์เซีย ศาสนายูดาห์หรือศาสนายิวนับถือกันเฉพาะในหมู่ชาวยิวอิสราเอล ศาสนาซินโตนับถือเฉพาะในหมู่ชาวญี่ปุ่น และศาสนาขงจื้อก็นับถือเฉพาะในหมู่ชาวจีน เป็นต้น

๒) ศาสนาสากล (Universalizing Religion)

ศาสนาโลก คือ ศาสนาที่มีผู้นับถือกระจายอยู่ทั่วโลก ไม่จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และที่ใดที่หนึ่ง เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ศาสนาโลก

๓) ศาสนากลุ่ม (Segmental Religion) Religion)

ศาสนากลุ่ม คือ ศาสนาที่เกิดจากศาสนาใหญ่ๆ หรือนิกายย่อยของศาสนาสากล ซึ่งเกิดจากความกดดันทางสังคม เช่น การเหยียดสีผิว สิทธิทางกฎหมายความไม่เท่าเทียมกัน เป็นต้น กลุ่มบุคคลที่เสียเปรียบทางสังคมมีความประสงค์จะแก้ปัญหาเหล่านี้และอ้างไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน จึงฟื้นฟูลัทธิศาสนาและระบบสังคมให้เป็นตัวของตัวเองขึ้นมา จะรวบรวมผู้คนที่เห็นด้วยทำการเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมของตนในต่างแดน เช่น ชาวพุทธในอินโดนีเซีย กลุ่มมุสลิมดำในอเมริกา กลุ่มโซโรอัสเตอร์ในอินเดีย กลุ่มฮินดูในแอฟริกาใต้ เป็นต้น โดยอาศัยศาสนาเป็นพลังชี้นำ

๗. ความสำคัญของศาสนา

ได้แก่ ศาสนาไม่สามารถแยกออกจากสังคมได้ เพราะการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางศาสนาของมนุษย์เป็นพฤติกรรมทางสังคมชนิดหนึ่ง ศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อสังคมมนุษย์ เพราะมีอิทธิพลที่ยิ่งใหญ่ต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ศาสนามีความสำคัญทุกระดับ ตั้งแต่ตัวบุคคล สังคมตั้งแต่กลุ่มเล็กนับแต่ภายในครอบครัวออกไปจนถึงสังคมภายนอก ไปจนถึงระดับชาติและระดับโลกในที่สุด

3 ศาสนาศากาล ชุดที่ 2

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้น ม.6/..... เลขที่.....

๑. ความสำคัญระดับบุคคล ศาสนามีความสำคัญในระดับปัจเจกบุคคลอย่างมาก เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดความอบอุ่น ผ่อนคลายความกลัว ความวิตกกังวลลดทอนความทุกข์โศก และเป็นเครื่องนำทางชีวิต หากศาสนาไม่สามารถชี้แนะในระดับบุคคลได้ก็ไม่มีผลที่แท้จริงต่อสังคมหรือชาติบ้านเมือง เพราะแท้จริงแล้วชาติบ้านเมืองก็คือที่รวมของปัจเจกบุคคลนั่นเอง ศาสนาทุกศาสนาจะเห็นพ้องกันว่าศาสนามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาจิตใจของบุคคล เพราะศาสนาเป็นเครื่องสั่งสอนให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ เป็นเครื่องบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่มนุษย์

๒ ความสำคัญระดับชาติ ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลในสังคมให้เข้ามารวมกันเป็นสังคมพิธีกรรมต่างๆ ในศาสนาล้วนมีวัตถุประสงค์ที่จะกระชับความกลมเกลียวและการทำงานของสมาชิกในสังคม เพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม ศาสนาเป็นสายเชื่อมโยงให้มนุษย์ในสังคมนสามารถรวมกลุ่มกันได้ ในทุกระดับหน่วยของสังคม เพราะศาสนาจะช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้น เป็นรากฐานแห่งความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชน และสร้างความสงบสุขความมั่นคงให้แก่ชุมชน เช่น ในสังคมเดียวกัน คนที่นับถือศาสนาต่างกัน เช่น ชาวพุทธ ชาวคริสต์ ชาวอิสลาม เป็นต้น

๓ ความสำคัญระดับประเทศ ศาสนาเป็นสิ่งขวัญและเอกลักษณ์ของประเทศ เป็นพื้นฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ศาสนาจะเป็นสิ่งกำหนดรูปแบบวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เพราะวัฒนธรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาจากศาสนา เช่น ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานความเชื่ออันนำไปสู่ประเพณีขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมไทย เราไม่สามารถเข้าใจคนไทยหรือวัฒนธรรมไทยได้เลยหากไม่ทำความเข้าใจพระพุทธศาสนา ก่อน นอกจากนี้ ภาษา วรรณคดี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และประติมากรรม เป็นต้น ก็มีบ่อเกิดขึ้นมาจากศาสนา

๔ ความสำคัญในระดับสากล
ศาสนาเป็นมรดกอันล้ำค่าของมนุษยชาติ ศาสนาทำให้ศาสนิกชนเคารพซึ่งกันและกัน มนุษย์ทุกคนควรมีสติธิในการนับถือศาสนา และศาสนาแต่ละศาสนาพึงให้ความเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐานนี้

4 ศาสนาศาสด ชูคดี 2

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้น ม.6/..... เลขที่.....

วิวัฒนาการศาสนา

ศาสนาปฐมภูมิ (Primitive Religion).....

มีพื้นฐานอยู่ที่ความต้องการบรรเทาความกลัวภัยธรรมชาติ แสดงออกเป็นรูปธรรมด้วยพิธีกรรมทางมายา (magic) มี Taboo (ข้อห้าม) เป็นกฎของสังคม

พลังเหนือธรรมชาติ มี ๓ ลักษณะ ..

๑. อำนาจที่แฝงอยู่ใน ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำ สัตว์
๒. อำนาจที่มีลักษณะเป็นบุคคล เช่น วิญญาณบรรพบุรุษ ผีसाงเทวดา เจ้าป่า เจ้าเขา
๓. อำนาจที่มีความหมายต่อบุคคลในเผ่า เป็นสัญลักษณ์ที่ทุกคนยอมรับ อาจให้คุณให้โทษได้

ลัทธิต่าง ๆ ๑. ลัทธิมายา-ไสยศาสตร์ (Magic)

๒. ลัทธิบูชาธรรมชาติ (Nature Worship)
๓. ลัทธิวิญญาณนิยม (Animism)
๔. ลัทธิบูชาสัตว์ (Animal Worship)
๕. ลัทธิบูชาบรรพบุรุษ (Ancestor Worship)
๖. ลัทธินับถือผู้ยิ่งใหญ่ (Supreme Being)

ศาสนาโบราณ (Ancient Religion) เป็นศาสนาที่ก่อตั้งขึ้นตามความคิดของคนโบราณ เพื่อตอบปัญหาว่าด้วยความปลอดภัยจากสถานการณ์ของธรรมชาติ

๑. มีเทพเจ้าเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจ ทั้งในโลกและปรโลก
๒. มีลักษณะคือ เชื่อเรื่องเทพเจ้า เป็นพหุเทวนิยม ไม่มีศาสนา ใช้ myth เป็นคัมภีร์
๓. ศาสนาโบราณเป็นศาสนาที่ตายแล้ว (Dead Religion) คือไม่มีผู้นับถือแล้ว เช่น
 - * ศาสนาโบราณในทวีปเอเชีย ได้แก่ ศาสนาบาบิโลน, ศาสนาของพวกฮิตไทท์
 - * ศาสนาโบราณในทวีปแอฟริกา ได้แก่ ศาสนาอียิปต์โบราณ
 - * ศาสนาโบราณในทวีปยุโรป ได้แก่ ศาสนากรีก-โรมันโบราณ, ศาสนาติวตัน-สแกนดิเนเวียโบราณ* ศาสนาโบราณในทวีปอเมริกา ได้แก่ ศาสนาเปรูโบราณ (อินคา), ศาสนาเม็กซิกันโบราณ (มายา, อัสเทค, โทลเทค, โอลเมค)

ศาสนาปัจจุบัน (Living Religion) เป็นศาสนาที่ยังมีผู้นับถือ มีองค์กรปกครองบริหารและมีบทบาทต่อสังคมในระดับต่าง ๆ แบ่งตามปฏิสัมพันธ์ทางภูมิ-ประวัติศาสตร์ เผ่าพันธุ์ ได้แก่

๑. ศาสนากลุ่มอารยัน ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู, ศาสนาเชน, ศาสนาพุทธ และ ศาสนาสิกข์
๒. ศาสนากลุ่มเซเมติก ได้แก่ ศาสนาโซโรอัสเตอร์, ศาสนายิว, ศาสนาคริสต์ และ ศาสนาอิสลาม
๓. ศาสนากลุ่มมองโกล ได้แก่ ศาสนาเต๋า, ศาสนาขงจื้อ และศาสนาชินโต